

109., egyben utolsó ART levél. Vagyis ART levél az ART levélről

Üdvözlét az Olvasónak! Pontosabban jelen esetben a Hallgatónak!

Ibolyka ART levelei általában így fejeződtek be, ez az utolsó levél viszont így kezdődik. Az ART leveleket közel 10 éven keresztül írta, mindig az utóbbi hónap kulturális, vagy valamilyen más szempontból neki fontos eseményeinek a krónikája volt. Ez az utolsó levél kicsit nagyobb vállalás... az egész életét kellene elmesélnie.

Nyilvánvalóan lehetetlen küldetés egy ilyen nagy ívű előadás krónikáját, kritikáját megírni, de talán nem is szükséges, hiszem kisebb-nagyobb részét magatok is láttátok, részt is vettetek benne, nézői vagy szereplői voltatok.

És egyébként is, mit lehet elmondani egy ember életéről?

Ha már egy ART levélben művészetről van szó, erről a kérdésről egy film jut eszembe: A Love Story című film elején a főszereplő férfi ezt mondja a nézőknek: *„Mit mondhat el az ember egy lányról, aki meghalt? Hogy szép volt. És okos, mint a nap. Hogy szerette Mozartot és Bachot. És a Beatlest. És engem.”*

Ibolykáról ezt mi is biztosan elmondhatjuk, még ha Mozartot és Bachot Wagnerrel és Chopinnel, a Beatlest a Queennel, „engem” pedig, nos, az itt lévőekkel kellene helyettesíteni. Elmondhatom tehát: Hogy szép volt. És okos, mint a nap. Hogy szerette Wagnert és Chopint. És a Queent. És Titeket.

Határozottan állíthatjuk, hogy szeretett élni. Pontosabban szerette az életet. A végelszámolásnál még a saját életét is, még ha menet közben időnként panaszkodott is rá. Biztosan nehéz volt megszületnie és felnőnie sanyarú időkben, egy magára hagyott anyukával, aki folyton dolgozott és így egy rá bízott kistestvérrel; de szerette. Anyját is, apját is, ez utóbbiból kettő is jutott neki, a kistestvért, a körfolyosós bérházat, ahol laktak, az összes iskolát, ahová járt, az akkori – és a mostani – VIII.B-t, fotóstanoncnak lenni és rendszerszervezőnek és egyáltalán bárminek, amiből tanulni lehetett.

Na és azt a rengeteg embert körülötte, hiszen ha az embernek testvére van, annak felesége és gyerekei lesznek, és azoknak is lesznek gyerekei. Ha az embernek férje van, akkor neki magának is lesznek gyerekei, akiknek szintén gyerekei lesznek. És ez még csak a család. A férjjel újabb rokonok és újabb barátok is érkeznek, jelen esetben egy egész csapat, akiknek – milyen meglepő – szintén férjeik és feleségeik, azoknak gyerekei és azoknak is gyerekei lesznek. Az ember gyerekeivel is érkeznek újabb barátok, és minden egyes munkahelyen is szerez újabb és újabb barátokat, akinek szintén férjeik és feleségeik, továbbá gyerekeik lesznek, azoknak pedig... de már úgyis tudjátok.

Ibolyka nem „pusztán” ezeket az embereket szerette, hanem külön imádta önmagában ezt a szüntelen gyarapodást. Egyre több ember, egyre több szerveznivaló, egyre több rendszerezni való, egyre több gondoskodni való. Azt hiszem azt gondolta, ez maga az élet. Vagy legalábbis ez az élet értelme. Már amennyiben ez a kettő nem ugyanaz.

Az élete előadásának ebben a részében nem pusztán szereplő volt, ő volt az író, a rendező, a dramaturg, a sminkes, a jelmez- és díszlettervező, és ami még adott esetben kellett. Volt azonban egy másik, nem kevésbé fontos rész is, amiben ő volt a néző.

Még hozzá a nagybetűs Néző, az, akit a művészek úgy hívnak: „értő közönség”. Ibolyka szépséget talált a komolyzenében, az operában, a könnyű zenében, a színházi előadásokban, az irodalmi művekben, a filmekben, az építészetben és szinte bármilyen jellegű műalkotásban. Lényegében a teljes művészettörténetben. Az operába, kiállításra, színházba, moziba járásokon kívül a fenti kedvteléseit legjobban az utazásaiban összegyűjtötte. Szinte már rögeszméjévé vált, hogy élőben is megtekintse az iskolás művészettörténet

könyvében megemlített összes művészeti alkotást. Rengeteg külföldi utazás következett ebből.

Talán nem olyan meglepő, hogy egy olyan ember, aki rajong a művészetekért, ugyanakkor ennyire aktív életet él, egy ponton maga is alkotóvá válik. Azaz saját életének eseményeit novellákban és krónikákban, apróbb, hétköznapi, vagy éppen nagyobb, rendkívüli bánatait és örömeit pedig versekben örökítse meg.

És ez az érdekes tényállás, vagyis az a töméredek írás, ami Ibolyka után megmaradt, ezen a ponton alkalmat ad nekem, hogy átadjam a szót Neki. Az utolsó ART levél álljon néhány kiragadott novella-töredékből és pár versből, különösebb válogatási szempont nélkül, hiszen ő maga is így hívta ezeket: **„Írások csak úgy”**.

Rendszerszervező!

Körzeti orvos kérdése: Foglalkozása?

Én: Rendszerszervező!

Orvos: Mi?

Én:

Orvos: Hát én eddig nem tudtam, hogy a rendszert szervezni kell. A rendszer attól rendszer, hogy rendszer, nem?

Én: Nem. Tapasztalatból bátran állíthatom, hogy az emberek túlnyomó többsége, szervezetlen, rendszertelen. Bizony ez egy nagyon fontos szakma és jó lenne az élet minden területén alkalmazni. Ha a gyerekeknek már az elemiben tanítanának rendszert, rendszerszemléletet, könnyebben tudnának tanulni, nem rohángásznának feleslegesen, nem kapkodnának, nem késnének el. Egy egész csomó időt, munkát, eszközt spórolhatnának meg. Az élet minden területén

...no de sebj!

Ritkán adódik alkalom,
hogy a várost, a várból
ily ráérősen láthatom.

Sétálok, lassan ballagok, van időm a két orvos között.
Az egyiknél végeztem már, a másik későbbre vár.

Beteg vagyok, no de sebj!
Ritkán adódik alkalom,
hogy a várost,
a várat,
ily ráérősen láthatom.

Íme egy fa, közönséges dolog, az erdő tele van vele,
mi ezen a látnivaló?
Mintha az élet csupa görcsből és szenvedésből állna,
melyet újra meg újra az élni akarás győz le,
kerülgeti saját görcseit, csomóit,
amely által csodálatos alakot ölt.
Nem csoda, hogy bámulom.

Falba kapaszkodom, no de sebj!
Ritkán adódik alkalom,

hogy a várost,
a várat,
ezt a görcsös fát,
ily ráérősen láthatom.

Most lépcső jön, vigyázat!
A korlátba markolok, fényes ezüst csíkként vakít,
az őszi ragyogó napon.
Parányi fehér pók,
Hogy-hogy téli álmát nem alussza még?
- ül utamban a fém rúdon.
Ejnye pókocska, ne félj, ki tudlak kerülni én.
Megállok, kezemet átemelem felette.

Kezem a korláton csúsztatom, no de sebaj!
Ritkán adódik alkalom,
hogy a várost,
a várat,
egy görcsös fát,
ezt a kis pókocskát,
ily ráérősen láthatom.

Furcsa, nahát, mi van itt?
Eddig néma csend, sehol egy lélek,
de a Hattyú utcai "kocsmá bezzeg hangos".
Vajon kik, miből és mennyit isznak itt?

Jókedvre derülök, egy kis szédülés, no de sebaj!
Ritkán adódik alkalom,
hogy a várost,
a várat,
a görcsös fát,
a parányi pókocskát,
ezt a hangoskodó kocsmát,
ily ráérősen láthatom.

Az öreg híd

Elindulhattunk Reginibe az újabb szálláshelyünkre. Kérdeztem Lacit, az idegenvezetőnket,, hogy az i.e. 100-ban épült római hidat megnézzük-e? „Nem szerepel a programunkban!” – volt a rövid, tömör elutasító válasz. Püff neki! Megüt a guta. Nekem pedig látnom kell azt a hidat, mert az a művészettörténet könyvem 83. ábrája. A híd látása nélkül nem mehetek haza! „Nem lehetne-e mégis arra kanyarodni?” „Nem!” Dühöngve mentem vissza a buszba a helyemre, és olyan hangosan mondtam el az Uramnak a történetet, hogy a körülöttünk ülők mind hallották. Nem hallottak viszont a hídról, így nem is voltak elkeseredve. Mutattam a könyvből kimásolt képet Nekik, de nem ájultak el tőle. Az Uram meg megint nyugtatott, hogy „nem baj majd mi ketten visszajövünk Reginibe és megszemléljük a hidat”. „De hát most útba esne, kicsi kitérő lenne!” – morogtam tovább.

Van egy mondás, hogy: „Az Isten nem ver bottal!” Bizony-bizony! Mert mi történt, eltévedtünk, de el ám! De most az én hasznomra! Ugyanis betévedtünk Reginibe! A körülöttem levők egyszerre ugrottak rám: „Ott a híd! Ott a híd!” Miattam lelkesedtek a társaim, de én meg a gépet akartam előkapni, mert már elraktam a tokjába, és amíg azzal vacakoltam lekéstem a fotózást. Nagyon szomorú voltam, de legalább láttam a „hidamat”. „Visszajövünk!” - mondta az Uram!

Közben beértünk a szállodába, és minden úgy történt, ahogyan a férjem gondolta. Kiderült, hogy 1 Euró az autóbuszjegy Riminibe, a sofőrnél lehet jegyet venni és a szállodánk sarkán levő buszmegállóban kell felszállni és a végállomásnál leszállni. Hát ez pompás

Ei lehet, itt igazodni kérem, nem kell ide a Laci, „azért is” meg fogom nézni a hidamat. Megyünk Riminibe. Hurrá! Megérkeztük és egy parányi útikönyvből kimásolt térképpel megtaláltuk a hidamat. Az Uram már át is ment rajta és a másik oldalról fotózta velem együtt a hidat, én pedig csak sétáltam rajta, és beszélgettem vele: „hogy bírja, nem fáradt-e, nem szeretne valamiféle virágdísz magára aggatni, elégedett-e a sorsával, nem vágyik egy kis felújításra? Többször megsimogattam, hogy tudjon róla, hogy a messzi idegenben is ismerik, szeretik és gondolnak rá.

Jól elvultunk egymással, amikor észrevettem, hogy valakiket fényképez a Férjem. Odasiettem, egy német pár, -- kerékpáros turisták voltak, -- akik szintén a híd látásáért kerekeztek ide. Már is imádtam Őket. Látták a kezemben a híd képét, amelyből azonnal tudták, hogy mi is csak ezért a hídert vándoroltunk ide és felajánlották, hogy ők is készítenek rólunk képet. Persze vigyorgtam, mint a „vadalma” kezemben a művészettörténet könyvemből kimásolt híd-képpel, bárki megláthassa ez a nő nem komplett!

Átmentem a híd másik oldalára és elkészítettem a valamikori fotós képének hű másolatát. Néztam a kezemben levő képet és próbáltam ugyanabból az állásból készíteni az új fotót, mint ahogyan a Tankönyvemben szerepel.

Gondolatok a villamoson

Megállóban felnéztem egy szürke házra,
ahonnan befalazott testű, asszonyfejű
szobrok néztek vissza rám, mosolyogva.

Asszonyok, Ti életet adók.
Kariatidaként az életet
vállatokon tartók:
- falba építve,
- kőbe faragva,
- bronzból kiöntve,
- húsból, vérből teremtvé,
arcotokon mindentudó mosollyal,
hordjátok türelmesen,
vagy fogatokat összeszorítva
nehéz terhetek.

Egy moszkvai nap, avagy életem szépséges napja

Lehet, hogy már 30 éve is van, hogy láttam egy filmet Andrej Rubljov-ról. a Szergijev kolostorban élő festőről, életéről, munkásságáról és én nagyon megszerettem ezt az embert. Van Rubljov-ról nagy könyvem, kis könyvem, házi képtár sorozatom és újságkivágásom. Hogy valaha „élőben” láthassak egy Rubljov freskót, ikont, eszembe sem jutott, annyira elképzelhetetlen volt.

Mikor és hogyan szerettem meg Amadeo Modiglianit azaz Modit, nem tudok számot adni. Lehet, hogy a művészettörténet tanárnőm említette, de a művtöri könyvemben nincs szó Modiglianiról. Gyűjtöttem Modigliani képeit levelezőlapon, újságból kivágva, akkoriban bizony elég nehéz volt hozzájutni. Egyszer az Apukám hozott nekem egy egész sorozatot és azokkal kitapétáztam mindenhol a falat körülöttem, már ahol lehetett. Vettem és kaptam könyveket, mert terjesztettem magamról, hogy nekem Ő a kedvenc festőm és hoztak nekem.

(Nem akarom túlzottan nagydobra verni, de további kedvenceim is vannak: 4711-es kölni, Viktória mintás Herendi porcelán, Hummel figurák, Chopin: E-moll zongoraversenye. Babits Mihály: Jónás könyve és Jónás imája, a paradicsomos káposzta és a kelkáposzta főzelék, juhtúróval töltött rántott gomba, kapormártással, hasáb burgonyával, valamit az orosz krémtorta!) Soha nem láttam eredeti Modigliani képet.

A balett, hát erről nincs mit szólnom. Anyukám szerette volna, ha balerina leszek. Aki ismer, az tudja, hogy Makó nem lehet olyan messze Jeruzsálemtől, mint amilyen messze voltam én – alkatilag – a balettől. Mindenesetre 5 éves koromban beíratk és kb. 15-16 éves koromig gyötörtük egymást a balett, én és a Brada Rózsi néni. Akkor még nem tudtam, de későbbi életem folyamán kiderült, hogy nagyon klasszikus nevelésben részesültem. Szinte minden balettzenét megtanultam Csajkovszkijtól kezdve Debussy-ig, Rimszkij-Korszakov-tól Bernstein-ig, valamint megtanultam a tánclépések és ugrások, forgások nevét franciául. Nem utolsó sorban a zenéket, zongorázva, zongoráról hallottam, mert akkoriban még élőzenére, zongoraszóra folyt a balett oktatás, és mindezt megszerettem, nagyon. Így lett a kedvenc hangszerem a zongora.

És akkor most jöhet a nagy nap: 2007. május 29. kedd, Moszkva

Szokásos módon indult a nap. 9 órára jött értünk az autóbusz, ami kirándulni vitt minket Szergijev Poszadba. A Szentháromság-Szergiosz-kolostor, szovjet időkben Zagorszk névre hallgatott. 1993 óta a világörökség része! Moszkvából mindig nehéz kijutni, ezen a napon is így volt, végül mégis túlvergődtük magunkat a dugókon és kiszáratva a boltíves kaputemplomon, a „szent kapun” átjutva ott álltam (álltunk) Andrej Rubljov kolostorában az ősi orosz ortodox egyház központjában. Itt élt és alkotott Rubljov a festő szerzetes. Ezeken, a köveken haladt, ahol most én is járok. Itt festette számos ikonját és a Szentháromság című freskót. A kolostor ma is működik, itt van a Metropolita székhelye. S bár Rubljov elkerült innen és a vlagyimiri Uszpenszkij– székesegyházban fejezte be életét és ott alkotott többet, mégis a kezdet kezdete ezen a helyen volt és itt lett ő, „Az ikonfestő”.

A szállodában történ rövid „szerviz” után máris a metrón zsúfolódtunk és kb. egy órányi utazás után ott álltunk a Puskin Múzeum timpanonos, ion-oszlopfős épülete előtt, a kerítésen kívül és a hívem csak álltak és vártak, hogy mit szólok, de nem szóltam semmit. Rajtam volt ugyan a frissen elkészült csodaszemüvegem, amely segítségével közelre és távolra egyformán jól látok, de csak soká vettem észre, és akkor sem mertem elhinni, hogy tényleg jól látom, hogy a Múzeum oszlopai között kifeszített vászonról Amadeo Modigliani fényképének nagyított másolata néz le rám! Ez lett az én moszkvai meglepetésem.

A férjem ugyanis már itthon kinézte, hogy 2007. június 17-ig a moszkvai Puskin Múzeumban Amadeo Modigliani gyűjteményes kiállítás van! És úgy volt! Most már tényleg bögtöm, ez hihetetlen. Nemsokára ott álltam a teremben, és Modiglianik hosszú sora volt előttem, igazi, eredeti, nem csalás, nem ámitás, tényleg itt vagyok, és tényleg azt látom, amit látok.

A kiállítás szó szerint és tényleg, gyűjteményes volt, mert valóban a világ négy égtájáról szedték össze a képeket Chicagótól, Bázelig, Rómától, Baltimore-ig. Mondanom sem kell, hogy fogadkoztam, hogy ki sem megyek a Múzeumból, de azután mégis véget ért a látogatás, hiába, egyszer mindennek vége.

És még nem ért véget a nagy nap! Lányunk elnavigált minket a Bolsoj színházhoz, ugyanis volt színházjegyünk; ha már itt vagyunk, nem mehetünk úgy haza, hogy orosz balettet ne lássuk. Szóval ott álltunk a színházban, ami olyan szép volt, mintha tegnap adták volna át. Elfoglaltuk a helyünket és kezdődött az előadás. Három egy felvonásos darabot láttunk. Bátran állíthatom, hogy nem véletlen az, hogy az oroszok a tánc minden műfajában világelső. Minden mozdulatuk maga volt a tökély. Fegyelmezett, magas színvonalú, tökéletes tudású, hibátlan előadást láttunk. Nekem külön élvezetes volt látni a tökéletesen kivitelezett és a Brada Rózsi néni által is tanított lépéseket, ugrásokat, forgásokat, lábemeléseket.

Hát ilyen volt, ez volt az a nap, amelyet el kellett neveznem életem szépséges napjának.

Amikor minden összejön, amikor nem csúszik be semmi hiba, amikor gyönyörű a teljes nap,
amikor mindenki örül, hogy éppen ott lehet, ahol éppen van.

Pünkösdi hétfő

(József Attila istenes verseit hallgatom)

Istenem, ha lennél nekem.....
Ha hinni tudnálak.....
Mily egyszerű lenne az életem.....
Elmondhatnám, ha bántanának: Legyen meg a Te akaratod!
De Te engem elkerültél, nekem meg nem jelentél.

Helyedbe anyám lépett, tanítva az esti imát:
Én Istenem, jó istenem lecsukódik már a szemem,
De a Tied nyitva Atyám, amíg alszom vigyázz reám.
Vigyázz az én szüleimre és a jó kis testvéremre.
Mikor a Nap újra felkel, csókolhassuk egymást reggel.

S lőn.....
Éjjel őriztél lehet, de nappal az Anyám sokszor vert el.
És nem vigyáztál a testvéremre, sem a szüleimre.
Apám elment, nem szóltál neki, hogy vannak kötelezettségei!
Anyámat megkínóztad, nehéz sorsra kárhoztattad!
Így lett nekem Istenem az Anyám,
Őt imádtam, Neki hittem, Tőle féltem, Tőle kértem!
Örök életűnek hittem.

De Te nem vigyáztál, nem kíméltél, hirtelen ítéltél!
Vitted magaddal, s nem hagytad, hogy elbúcsúzzam!

Most már nekem nincs egy istenem,
De van kettő, két gyermekem.
Bennük hiszek, Őket áldom, Őket várom,
Az Ő cselekedeteit áldom!

Órangyalom - erőt, hitet most is Tőle kapom - Anyám,
Ki mögöttem áll!
Ő az aki rám-pirit: Ne szólj vissza, nem számít!
Tűrjed fiam, én is tűrtem a te vadócóságaid!
Majd, ha itt leszel velem, látni fogod a valóságot!

Új irodámban

Hát átköltöztem.

Ülök méla magányomban,
Ebben a félreeső kis szobában.

Szemben velem hatalmas ablakok,
Amelyeken ki-kibámulok.

Átellenben két nagy fa,
Velük majd társaloghatok.

Már alig van rajtuk levél.
Némelyiken sárgán átüt a fény,
Vézna szárukon alig tartják maguk.

Reménytelen a kapaszkodásuk.

Könnyű nekem, hisz' én tudom, hogy
Sokáig nem maradnak águkon.

Vajon rólam ki gondol ilyet?
Ki látja az én életemet?

Kapaszkodásom hiábavaló?
Egyszer egem is felkap a szél.

Tarthat bármilyen erősen a nyél.
Elszállok egy másik világba,
Ahová nem hallatszik el a
Karolina út lármája.

Üdvözet az Olvasónak!
Csókol Titeket Ibici